

A külügyi vita.

— Ujra Apponyi beszélt. —

(Saját tudósítónktól.) Az ellenzék a delegációban az elnökségnek nem csupán a főlshozalás sorrendjét jelenti be, hanem közli azt is, hogy melyik szónok mennyi ideig fog beszélni. Így ma bejelentették, hogy *Lovász Márton* lesz az első szónok és a következő ellenzéki szónok *Apponyi Albert* gróf lesz. Később azonban *Láng Lajos* bárót arról értesítették, hogy a külügyi vitát délután egy órakor meg kell szakítani, mert a külügyminiszternek két órakor már az osztrák delegációban van dolga.

Láng Lajos báró erre fölkereste *Lovász Márton*t, értesítette erről és megkérdezte:

— Megmaradsz előbbeni elhatározásodnál?

Lovász pár pillanatnyi türelmet kért, hogy Apponyival beszélhessen, majd kijelentette, hogy *átengedi az elsőbbséget Apponyinak*, mert Apponyi két óra hosszat akar beszélni.

A tárgyalóteremben igen élénk volt a társalgás. Az ellenzékiek *Vázsonyi Vilmost* vették körül és érdeklődtek, hogy mikor fog beszélni.

— Még mindig gyöngélekdem, — felelt *Vázsonyi* és ha lehet, elhalasztom a főlshozalásomat holnapra. Így is történt.

Apponyi Albert gróf elsősorban reflektált a külügyminiszter válaszára arra a részére, amely a Törökországnak a reformok ügyében adott tanácsra vonatkozik és azt mondja, hogy még ma sincs tájékozva arról, minő formában és minő modorban adták ezt a tanácsot, mert ő sem fölmentő, sem elmarasztoló ítéletet nem mondhat.

A státuszkvóra nézve azt mondja, hogy ez bizony fenyegetés volt a balkáni államok ellenében és nem vigasztalja a monarchiát az, hogy a státuszkvó főtartását Oroszországgal együtt követelte, annyivel kevésbé, mert néhány hét múlva *Berehtold* gróf külügyminiszter a delegációban már azzal állt elő, hogy *honorálja a Balkán-szövetségek győzelmét*.

Nagyon jól tette a külügyminisztérium, hogy elejtette a Balkánon való tartós béke megteremtéséről kifejezett reménységet. *Nem is lehet tartós békéről szó a Balkánon*, elsősorban azért nem, mert két millió keresztény a Balkán-félszigeten csupán jármot cserélt és pedig in peius, mert Törökország nem presszionálta őket, most ellenben egyes fajok egészen ellentétes faj fönnhatósága alá kerültek és sokat szenvednek mindenféle pressziótól. Ezért *tartós békéről beszélni nem lehet*, pedig nagyon kíváncsok volna, hogy legyen már egyszer vége a balkáni tüzfésznek és ne kelljen csaknem minden évben katonai készenlétben állanunk az ottani viharok miatt.

— Azt mondja *Tisza* — folytatta Apponyi, — hogy Szerbiát sikerült az Adriától elzárni. Csakhogy ennek az ára egy életképtelen Albánia volt és ezt az árat ő, Apponyi, nagyon drágának tartja. Albánia életképtelen, nem csupán azért, mert megszorították a határait, hanem főként azért, mert megfosztották saját népének felétől. Albánia elvesztette gazdasági tekintetben legtermékenyebb részét és leggazdagabb lakosságától fosztották meg. Neki megvan Albániára vonatkozóan a maga álláspontja és ezt annyival inkább kifejtheti, mert mindenki tudja róla, hogy *a hármasszövetségnek és különösen az Olaszországgal való szövetségnek mindenkor rendíthetetlen híve volt*. De meg kell mondania, hogy a mi érdekeinket rendkívül sértette volna, ha Olaszország Albániában megvetette volna a lábát. Attól tart, sőt be tudja bizonyítani, hogy Albánia mostani alakulása is szaporította a surlódási pontokat a monarchia és Olaszország között.

A külügyminiszter válaszára a második balkáni háborúra vonatkozó részét szintén nem veheti tudomásul, mert a monarchia helytelenül járt el, rosszul taktikázott és tulajdonképp a monarchia idézte elő a második balkáni háborút.

A mi magatartásunk Romániával szemben olyan volt, hogy állandóan udvaroltak neki a balkán-események során, csak azért, hogy valahogy bele ne avatkozzék a balkán-háborúba. Mi Romániával folyton barátkoztunk, de ezért sehol viszonzást nem látunk. Különösen hibáztatja azt, hogy ily körülmények között nemzetiségi paktumot akarunk kötni a románokkal. Mit látunk ezzel szemben Romániában? Elsősorban azt, hogy a magyarokat még a román-magyar állampolgárokat is elnyomják, nem tűrik meg, hogy az iskolákban a magyar szót még csak megemlítsék, sőt a templomokból is kitiltották a magyar szót.

Wickenburg Márk osztályfőnök beszélt ezután a külügyminiszter helyett és reflektált Apponyi főlshozalására. Különösen *Czernin* grófnak román követé való kinevezésére tért ki, mert úgy látja, hogy az ellenzék minduntalan előveszi ezt a témát. *Czernin* gróf politikát — külön politikát — nem csinálhat, mert mindenben kénytelen kormánya utasítása szerint eljárni.

Tisza István gróf állott ezután szólásra. Hivatkozik arra, hogy közte és a külügyminiszter között nincs nézeteltérés a balkáni politikára nézve. A külügyminiszter hármasszövetséget tűzött ki és pedig először, hogy *Szerbia ne kapjon tengerpartot*, másodszor, hogy *Albánia függetlensége biztosítható*, harmadszor pedig, hogy *Románia rekompenciában részesíthessék*. Ezt követelte és keresztülvitte, viszont ugyanez volt az állás-

Revízió alá veszik a villamos vasut szerződését.

— A pénzügyi-bizottság döntése. —

(Saját tudósítónktól.) Csütörtökön délután négy órakor a pénzügyi bizottság *Bokor Pál* helyettes-polgármester elnöklésével ülést tartott, amelyen a villamostársaság ismeretes beadványával foglalkozott. A beadványt tegnapelőtt egész terjedelmében közzétűk s a lényege az, hogy a szerződésnek azt a paragrafusát, amely a menetdíjak leszállítására, továbbá azt, amely a város részesedésére vonatkozik, változtassák meg. A pénzügyi bizottság *Balogh Károly* előadó előterjesztése alapján elvben kimondotta, hogy *a szerződést a város érdekéből is revízió alá kívánja venni*, a részletek megtárgyalására azonban a saját kebeléből egy *szűkebbkörű bizottságot* küldött ki, amely beható javaslatot fog terjeszteni a bizottság plénuma elé. Az ügyet a bizottság még karácsony előtt letárgyalja, úgy, hogy a javaslatot a december 29-én tartandó közgyűlés programjára tűzhessék ki. Az üléstől az alábbi részletekben számolunk be.

Az ülés megnyitása után *Bokor Pál* elnök tájékoztatta a bizottságot, hogy miről van szó. 1914. január elsején a villamosvasutal kötött szerződés 7. paragrafusa szerint a villamosvasuti menetdíjak kilométerenként 1 fillérrel csökkennének. Fölmerült az a gondolat, hogy ezt a paragrafust, úgy a város, mint a villamos-társaság érdekében vegyék revízió alá olyan módon, hogy amennyiben a város a szerződés nevezett paragrafusában kikötött jogával élni nem hajlandó, a város megfelelő rekompenciát kapna. A villamos-társaság erre vonatkozó beadványa a pénzügyi bizottság előtt fekszik. Kéri az előadót, hogy a bizottságot az ügy részleteiről informálja.

(Az előadó javaslata.)

Balogh Károly pénzügyi tanácsos referált részletesen az ügyről. A villamos társaság az 1912. évi üzleti eredményét bemutatta a tanácsnak, amely azt kiadta a pénzügyi bizottságnak tudomásul vétel és esetleges javaslatlétel céljából. A pénzügyi bizottság an-

pontja neki is — *Tiszának* — semmi ellentét nincs tehát közte és *Berehtold* gróf között. Majd kitér a miniszterelnök arra, hogy Albánia kérdése Olaszországgal való viszonyunkat egyáltalán nem zavarta, sőt megerősítette.

Tiltakozik a miniszterelnök az ellen, hogy a román kérdést ilyen mellékutakra vigyék. A román béketárgyalások függetlenek Romániától és hangoztatja régi álláspontját, tudniillik, hogy bármiképpen oldják is meg a román kérdést, a magyar állam egységén nem ejt csorbát soha.

Berzeviczy Albert gróf szólalt fel ezután, röviden. *Berzeviczy* válaszol *Rakovszky* Istvánnak személye ellen szóló kitételére, mert meggyanúsította, hogy bujkál az egyenes válaszadás elől s hogy bujkált, amikor lemondott a házelnöki állásról. *Berzeviczy* jónak látja figyelmeztetni *Rakovszkyt*, hogy annak idején éppen ő volt az, aki helyeselte a lemondását. *Rakovszky* István felel és főtartja állítását, mire *Berzeviczy Albert* ismételi azt, amit előbb mondott. — Nekem nincs semmi rejtgetni valóm, én emelt fővel állhatok oda embertársaim elé, — fejezte be *Berzeviczy*.

Délután négy órakor a *hadügyi albizottság* tartotta ülését, *Zichy Ágost* gróf elnöklésével. *Hegedüs Loránt* volt az előadó, *Chorin* Ferenc és *Lovász Márton* szólaltak fel a javaslat ellen, majd *Hadik János* gróf következt volna, de mert későre járt az idő, így holnap délután fogja elmondani beszédét.

nak idején az üzleti kimutatásból konstatálta azt az eredményt, amelynél a város követelhetne egyrészt az új vonalak beállítását, másrészt azt, hogy a szerződésben biztosított jogait a városnak a társaság léptesse életbe. Most pedig az a kérdés vetődött fel, hogy a tarifára vonatkozó paragrafust, amely a 12 filléres menetdíjak leszállítását biztosítja, hatályon kívül helyezzék-e vagy sem. Fölhívja a bizottság figyelmét a szerződésnek egy kardinálisán sérelmes pontjára, amely azt mondja, hogy tizenöt év múlva a társaság a 6 százalékon felül való *tiszta* jövedelméből 25 százalékot köteles a városnak haszonrészesedés címén adni. Jól tudjuk valamennyien — mondotta az előadó — hogy ennek kézzel fogható eredménye nem igen lehet. Éppen ezért rekompenciára vonatkozólag megkérdeztük a villamos társaságot, hogy ha a szerződést revízió alá vennék és megállapodásra jutnának, kaphatna-e a város haszonrészesedést a *bruttó-jövedelemből*? A társaság részéről jelezték, hogy a *tárgyalásokat hajlandók ezen az alapon is megindítani a várossal*. Amikor aztán ezek az előzetes pourparlék megtörténtek, a tanács elé került a dolog és a tanács is kimondotta, hogy a szerződést hajlandó revízió alá venni abban az esetben, ha bruttó részesedést kap a város és a távolsági forgalomban megfelelő előnyöket biztosít a társaság a közönségnek. Erre aztán a villamos társaság betérjesztette ajánlatát, amely szerint az eddigi hatfilléres menetjegyek megtartásával hajlandó a távolsági forgalomban olyan előnyt biztosítani, hogy a 18, 24 és 30 filléres árak helyett a 16 filléres maximális egységárat lépteti életbe. Időközben aztán *Palócz László* törvényhatósági bizottsági tag indítványt nyújtott be, amelyben azt mondja, hogy a 12 filléres díjtétel maradjon érvényben továbbra is, a kétfilléres differenciákat azonban a város fordítsa a munkanélküliek segélyezésére. Az előadó szerint az indítvány semmiképpen sem állja meg a helyét, mert a villamos társaságot nem lehet kényszeríteni arra, hogy ő tizenkét fillért szedjen, amikor ebből neki nemhogy haszna, de kára származik. Szerinte a munkanélküliek segélyezéséről nem ezen a módon kell gondoskodni, mert ha pénzt osztogat a város, akkor senki se bolond, hogy dolgozzék. Fölémelte még az előadó *Tordai Imre* felsőipariskolai igazgató beadványát, amely azt kéri, hasson oda a város, hogy sürűbben járjanak a villamosok a Kálvária-utcaiban és este ne nyolc, hanem kilenc óráig közlekedjenek. Az előadó kijelentette, hogy a villam-